

Externe bijdrage: Ervaringen met uitbuiting van gedwongen bedelarij in België en Roemenië

Amy Weatherburn

PhD-onderzoeker *Fundamental Rights & Constitutionalism Research Group*

Vrije Universiteit Brussel (<http://www.vub.ac.be/FRC/members/weatherburn/>)

Adelina Tamas

Gespecialiseerd politie-agent-
sociologe, openbaar onderzoeks- en
informatiecentrum

Nationaal agentschap ter bestrijding van
mensenhandel, Roemenië

In januari 2016 meldde Europol dat 10.000 niet-begeleide minderjarige vreemdelingen als vermist waren opgegeven en waren blootgesteld aan een verhoogd risico om slachtoffer te worden van mensenhandel met het oog op seksuele of economische uitbuiting¹⁸⁰. De uitbuiting van kinderen, in het bijzonder mensenhandel met het oog op gedwongen criminaliteit en bedelarij, baart steeds meer zorgen¹⁸¹. Mensenhandel met het oog op de uitbuiting van de bedelarij betreft wereldwijd 1,5% van de slachtoffers van mensenhandel¹⁸² en komt ook het vaakst ter sprake bij het bepalen van het aantal slachtoffers van mensenhandel van andere uitbuitingsvormen¹⁸³. Wettelijk gesproken bestaan er verschillende benaderingen om gedwongen bedelarij op te nemen als een expliciete vorm van uitbuiting en moet rekening worden gehouden met een aantal wettelijke principes, zoals de niet-bestrafing van slachtoffers van mensenhandel. Sociologisch gesproken is gedwongen bedelarij het sociale proces dat de handel in het algemeen beschrijft, inclusief de verschillende betrokkenen, stappen, rollen en normen, die allen zijn ingegeven door de economische stimulans van 'geringe

risico's en hoge winsten.'

Achter mensenhandel zitten tal van factoren die het fenomeen in de hand werken, zoals sociale uitsluiting, armoede, discriminatie en een gebrek aan alternatieven, die vaak ter sprake komen wanneer het over gedwongen bedelarij gaat. Behalve kwetsbare kinderen, worden vaak ook jonge en volwassen Roma met een fysieke beperking tot bedelarij gedwongen, omdat men ervan uitgaat dat ze meer geld kunnen opleveren¹⁸⁴. Ouderen en personen met geestelijke beperkingen zijn eveneens risicogroepen, omdat ze maar beperkt kunnen reageren op bedreigingen¹⁸⁵ en misbruiken van mensenhandelaars, waardoor ze voor die laatste niet meer zijn dan makkelijk te manipuleren 'instrumenten'.

In Europa zit mensenhandel met het oog op de uitbuiting van de bedelarij in de lift¹⁸⁶. Er kunnen dammen worden opgeworpen tegen dat soort uitbuiting, die vooral zijn gebaseerd op de nationale wettelijke aanpak van bedelarij. Vanuit het standpunt van de mensenhandelaar bijvoorbeeld, beperkt het decriminaliseren van bedelarij het risico om aangehouden te worden als er geen dwang is. De politiediensten zullen dan weer hun methodes om de slachtoffers te identificeren moeten aanpassen, rekening houdend met een nationaal wettelijk kader dat bedelarij niet langer strafbaar stelt. In het geval van gedwongen bedelarij bij kinderen is het bovendien zo dat mensenhandelaars deze bijzondere vorm van mensenhandel als zeer rendabel en weinig risicovol beschouwen omdat kinderen die nog niet de leeftijd hebben bereikt waarop zij strafrechtelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld, niet kunnen worden vervolgd (18 jaar in België, 14 in Roemenië¹⁸⁷).

Onderzoeken in Roemenië: De meeste (81%) zijn het slachtoffer van mensenhandel geworden in het buitenland omdat de levensstandaard buiten Roemenië en dus ook de opbrengsten hoger liggen. Bovendien is dat soort

180 <http://www.theguardian.com/world/2016/jan/30/fears-for-missing-child-refugees> [geraadpleegd op 8 februari 2016];

181 http://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/child_trafficking_for_exploitation_in_forced_criminal_activities.pdf [geraadpleegd op 8 februari 2016].

182 Algemeen verslag over de mensenhandel (2014), p. 62, https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/GLOTIP_2014_full_report.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

183 *Ibid.*, p. 37.

184 European Roma Rights Centre and People in Need, *Breaking The Silence. Trafficking in Romani Communities*, p. 71, <http://www.errc.org/cms/upload/file/breaking-the-silence-19-march-2011.pdf> [geraadpleegd op 23 maart 2016].

185 National Agency against Trafficking in Persons, (2013), *Trafficking in persons for begging-Romania study*, pp 31-33, beschikbaar op: http://www.anitp.mai.gov.ro/ro/docs/Proiecte/PIP/Studiu_cersetorie_PIP_engleza_B5_17.12.2013.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

186 M. VASSILIADOU, 'Current trends and policies in trafficking in human beings in the European Union', *Migration Policy Practice*, Vol II, Number 3, June-July 2012, p. 4, http://publications.iom.int/bookstore/free/MigrationPolicyPracticeJournal_10July2012.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

187 Volgens het Roemeense Strafwetboek, ligt de leeftijd vanaf dewelke minderjarigen strafrechtelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld op 14 jaar, de vrije instemming wordt pas in aanmerking genomen vanaf de leeftijd van 18 jaar.

mensenhandel relatief nieuw, waardoor overheden zich er nog onvoldoende bewust van zijn en nog geen strategieën hebben ontwikkeld om het aan te pakken¹⁸⁸.

Deze bijdrage gaat dieper in op mensenhandel met het oog op gedwongen bedelarij en gaat daarbij uit van de wettelijke aanpak in twee EU-lidstaten, met name België (bestemmingsland) en Roemenië (bestemmingsland en herkomstland), rekening houdend met de criminele trends in termen van slachtofferprofielen en uitbuiting.

1. Juridische aanpak van mensenhandel met het oog op gedwongen bedelarij

Op internationaal vlak valt gedwongen bedelarij niet onder het Protocol van Palermo wanneer het gaat om de uitbuitingsvormen die voldoen aan de definitie van mensenhandel. Het Verdrag van de Raad van Europa inzake de bestrijding van mensenhandel (2000), die een afspiegeling is van het Protocol van Palermo, houdt er een gelijkaardige benadering op na en beschouwt gedwongen bedelarij niet expliciet als een vorm van uitbuiting. Beide instrumenten benadrukken evenwel dat de lijst met types uitbuiting niet volledig is maar enkel een "minimumbasis" vormt. Algemeen wordt aangenomen dat de definitie is uitgebreid en ook betrekking heeft op types die niet onder de oorspronkelijke definitie vallen, waaronder dus gedwongen bedelarij.

Deze ruimere benadering werd aangenomen in de EU-richtlijn Mensenhandel 2011/36/EU, die de lijst met vormen van uitbuiting uitbreidt naar de uitbuiting van bedelarij en de uitbuiting van criminele activiteiten (gedwongen gepleegde misdrijven)¹⁸⁹. In de preambule van de richtlijn is bepaald dat onder gedwongen bedelarij moet worden verstaan, elke vorm van gedwongen arbeid of dienstverlening in de zin van het IAO-Verdrag nr. 29 uit 1930. Bijgevolg valt de uitbuiting van bedelarij, met inbegrip van het gebruik van een afhankelijke persoon die het slachtoffer is van mensenhandel om te gaan bedelen, onder de definitie van mensenhandel, wanneer alle criteria van gedwongen arbeid of dienstverlening aanwezig zijn¹⁹⁰. Een belangrijk element is dat een kind slachtoffer kan zijn van mensenhandel, ook al wordt er

tegen hem geen geweld of dwang gebruikt¹⁹¹.

Bij het kiezen van de meest geschikte aanpak van mensenhandel met het oog op gedwongen bedelarij, dient er rekening mee te worden gehouden dat het in de praktijk moeilijk is een onderscheid te maken tussen de uitbuiting van vrijwillige bedelarij enerzijds en mensenhandel met het oog op de uitbuiting via gedwongen bedelarij anderzijds, met dien verstande dat beide situaties sterk op elkaar lijken. Dit kan de correcte identificatie van en de bijstand aan slachtoffers van mensenhandel bemoeilijken¹⁹². En ondanks het onderscheid tussen gedwongen bedelarij en gedwongen gepleegde misdrijven, mogen we niet vergeten dat bepaalde slachtoffers van gedwongen bedelarij vaak worden uitgebuit voor het plegen van criminele activiteiten zoals kleine diefstal, winkeldiefstal, zakkenrollerij of in een aantal gevallen ook gedwongen prostitutie¹⁹³.

Dat laatste punt moet in aanmerking worden genomen wanneer maatregelen worden getroffen om mensenhandel tegen te gaan, zoals de niet-bestrafing van slachtoffers van mensenhandel¹⁹⁴. De nauwe band tussen gedwongen bedelarij en gedwongen gepleegde misdrijven verplicht de lidstaten ertoe de uitbuiting van bedelarij te benaderen vanuit een invalshoek die rekening houdt met de mensenrechten en die het mogelijk maakt de slachtoffers te onderscheiden van de daders¹⁹⁵. Uit een studie van Anti-Slavery International blijkt dat "slachtoffers niet als dusdanig worden beschouwd maar wel als daders worden behandeld; deze discrepantie werd niet enkel vastgesteld bij mensenhandel met het oog op gedwongen bedelarij maar ook in geval van mensenhandel met het oog op criminele activiteiten"¹⁹⁶.

188 Samenwerkingsprogramma Zwitserland-Roemenië, Trafficking in persons for begging - Romania study, 2013, p. 15 & p. 62, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/trafficking_in_persons_for_begging_-_romania_study_0.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

189 Richtlijn 2011/36/EU van het Europees Parlement en van de Raad van 5 april 2011 inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan, en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/629/JBZ van de Raad, Artikel 1(3).

190 *Ibid.*, Preambule, para. 11.

191 *Ibid.*, Artikel 2(5); Raad van Oostzeestaten (CBSS), 2013, *Children trafficked for exploitation in begging and criminality: A challenge for law enforcement and child protection*, p. 13-14, p. 16, http://www.childcentre.info/public/Childtrafficking_begging_crime.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

192 C. P. KIRCHOFER. (2010), *Organized Begging in Vienna: Austria, Right-Wing Propaganda, Benevolent Necessity, Illicit Business, Human Smuggling or Human Trafficking*. Vienna: Webster University. Aangehaald in het samenwerkingsprogramma Zwitserland-Roemenië, Trafficking in persons for begging - Romania study, 2013, p. 12, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/trafficking_in_persons_for_begging_-_romania_study_0.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

193 *Ibid.*, p. 54.

194 Artikel 26, Verdrag van de Raad van Europa inzake de bestrijding van mensenhandel, 2005; Artikel 8, EU-Richtlijn 2011/36/EU inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan, en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/629/JBZ van de Raad.

195 Office of the Special Representative and Coordinator for Combating Trafficking in Human Beings (2013), *Policy and legislative recommendations towards the effective implementation of the non-punishment provision with regard to victims of trafficking*, <http://www.osce.org/secretariat/1010023download=true> [geraadpleegd op 23 maart 2016]; Samenwerkingsprogramma Zwitserland-Roemenië, Trafficking in persons for begging - Romania study, 2013, p. 7, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/trafficking_in_persons_for_begging_-_romania_study_0.pdf [geraadpleegd op 8 februari 2016].

196 Anti-slavery International, *Trafficking for Forced Criminal Activities and Begging in Europe Exploratory Study and Good Practice Examples*, 2014, p. 5.

De integrale toepassing van die principes op nationaal niveau is essentieel omdat algemeen wordt erkend dat secundaire victimisatie niet enkel de rechten van slachtoffers van een misdrijf schendt, maar de slachtoffers bovendien het recht op hulp en ondersteuning ontzegt¹⁹⁷. De niet-erkenning van dat soort dwang werkt niet enkel het paradigma van gering risico/hoge winst in de hand, het betekent ook dat personen die het slachtoffer zijn van mensenhandel minder geneigd zullen zijn met de ordediensten samen te werken, wat een effectieve vervolging bemoeilijkt¹⁹⁸.

2. Gedwongen bedelarij in België

In België werd bedelarij uit het strafrecht gehaald door de wet van 12 januari 1993, tot opheffing van de wet van 27 november 1891 betreffende de beteugeling van de landloperij en de bedelarij¹⁹⁹. Bedelen op de openbare weg is dus, zelf in gezelschap van kinderen, niet langer strafbaar²⁰⁰. Mensenhandel met het oog op de uitbuiting van gedwongen bedelarij is strafbaar, zoals bepaald in artikel 433 *quinquies*, paragraaf 1 van het Strafwetboek, zoals gewijzigd door de wet van 29 april 2013²⁰¹.

In het verleden heeft België nogal wat kritiek gekregen omdat het de problematiek van mensenhandel met het oog op de uitbuiting van bedelarij, en vooral dan wat minderjarigen betreft, fout had aangepakt²⁰². De gebrekkige identificatie van de minderjarige slachtoffers werd toegeschreven aan specifieke structurele problemen, zoals het tekort aan opvangcapaciteit voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen en onaangepaste opvanginfrastructuur, waardoor een hoger risico bestond dat kinderen verdwenen of in de handen van mensenhandelaars terecht kwamen²⁰³. Ook al kunnen niet-begeleide minderjarigen soms verdwijnen om redenen die niets met mensenhandel te maken hebben, toch dient er te worden op gewezen dat

25% van de niet-begeleide minderjarigen binnen de 48 uur verdwijnt²⁰⁴ en dat heel wat minderjarige slachtoffers van mensenhandel achteraf verdwijnen uit opvangstructuren waar ze waren geplaatst²⁰⁵. Ondanks het hoge risico dat ze weglopen, bestaat er in België een vastgelegde periode waarin geen actie wordt ondernomen, vooraleer de lokale politie een onderzoek start naar die verdwenen niet-begeleide minderjarige migranten, ongeacht of ze al dan niet in de handen van mensenhandelaars zijn gevallen²⁰⁶. Bovendien wordt de verdwijning van een niet-begeleide minderjarige vreemdeling uit het 'observatie- en orientatiecentrum' pas aan de politie gemeld, wanneer het om een onrustwekkende verdwijning gaat²⁰⁷.

Het nationaal actieplan 2015-2018 erkent dat ondanks de strafbaarstelling van mensenhandel met het oog op gedwongen bedelarij er meer actie moet worden ondernomen om deze vorm van uitbuiting aan te pakken. Daarom wordt in 2016 een nieuwe richtlijn inzake opsporing en vervolging voor mensenhandel met het oog op gedwongen bedelarij aangenomen²⁰⁸. Belangrijk is dat de richtlijn de noodzaak erkent om slachtoffers van gedwongen bedelarij te beschermen door zich te richten op de niet-bestafting en erop toe te zien dat de sociale steun naar personen gaat die er door een gebrek aan sociale bescherming kwetsbaarder op zijn geworden²⁰⁹. Een betere bewustwording en opleiding van professionals die bij de bescherming van kinderen zijn betrokken, moet helpen om kinderen die slachtoffer zijn sneller op te sporen en te identificeren²¹⁰.

Ondanks de aandacht voor de uitbuiting van minderjarigen in gedwongen bedelarij, zijn de meeste minderjarigen die in België komen bedelen begeleid door hun ouders of iemand uit de verre familie, afkomstig uit Centraal of

197 *Ibid.*, p. 76.

198 *Ibid.*

199 http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1993011234&table_name=wet.

200 Hof van Beroep van Brussel (14de kamer) van 26 mei 2010; Schriftelijke vraag nr. 5-7147 van André du Bus de Warnaffe (cdH) van 9 oktober 2012 aan de minister van Justitie, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2013042915&table_name=wet.

201 http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2013042915&table_name=wet.

202 GRETA (2013), *Verlag over de toepassing van het Verdrag van de Raad van Europa inzake de bestrijding van mensenhandel door België, eerste evaluatieronde*, paras 71-72, <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680630d10> [geraadpleegd op 23 maart 2016]; FRA, *Social Thematic Study The situation of Roma*, 2012, p. 10, <http://fra.europa.eu/sites/default/files/situation-of-roma-2013-revised-be.pdf>.

203 GRETA, *Verlag over de toepassing van het Verdrag van de Raad van Europa inzake de bestrijding van mensenhandel door België, eerste evaluatieronde*, para 134, <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680630d10> [geraadpleegd op 23 maart 2016].

204 Terre des Hommes, *Disappearing, departing, running away A surfeit of children in Europe?*, 2010, p. 32.

205 Anti-slavery International, *Trafficking for Forced Criminal Activities and Begging in Europe Exploratory Study and Good Practice Examples*, 2014, p. 32.

206 Europese Commissie, *Onderzoek naar verdwenen kinderen: inkaartbrenging, gegevensverzameling en statistieken over verdwenen kinderen in de Europese Unie*, 2013, p. 21.

207 *Ibid.*, p. 16.

208 Belgische actieplan 2015-2018, p. 14, http://www.dsb-spc.be/doc/pdf/ACTIEPLAN_MH_2015_2019-FRpr%202013_072015.pdf [geraadpleegd op 25 april 2016].

209 Coordination des ONG pour les droits d'enfants, *Mendicité avec enfants : l'arsenal législatif est suffisant mais un renforcement des droits des enfants roms s'impose*, Analyse Juillet 2013, p. 3, & p. 5, http://www.lacode.be/IMG/pdf/Analyse_CODE_mendicite_juillet_2013.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

210 GRETA, *Verlag over de toepassing van het Verdrag van de Raad van Europa inzake de bestrijding van mensenhandel door België, eerste evaluatieronde*, para 134, <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680630d10> [geraadpleegd op 23 maart 2016]; F. VAN HOUCKE, "Recherche d'une réponse sociale à la mendicité des mineurs", *Jeunesse et Droit, JDJ* n°245 - mei 2005, p. 12, http://www.jeunesseetdroit.be/jdj/documents/docs/Mendicite_mineurs_jdjb245.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

Oost-Europa en behoren ze tot de Romagemeenschap²¹¹. Bedelarij is niet inherent aan de Romacultuur maar meer een gevolg van sociale uitsluiting en armoede waaraan Roma zijn blootgesteld²¹², twee risicofactoren die, net als discriminatie en een gebrekkige sociale bescherming, de kinderen kwetsbaarder maken²¹³. Een andere factor waar vooral Bulgaarse en Roemeense onderdanen mee af te rekenen krijgen, is de beperkte toegang tot de arbeidsmarkt²¹⁴. De maatregelen ter bestrijding van mensenhandel moeten bovendien ook betrekking hebben op andere categorieën van slachtoffers, zoals personen met een handicap die tot bedelarij worden gedwongen²¹⁵.

3. Gedwongen bedelarij in Roemenië

Roemenië heeft mensenhandel met het oog op gedwongen bedelarij in 2010 formeel strafbaar gesteld. Ondanks een daling van het aantal slachtoffers dat tot bedelarij, wordt gedwongen sinds de piek in 2007 - toen de Roemeense overheden 146 Roemeense slachtoffers van mensenhandel in Roemenië en daarbuiten hadden geïdentificeerd²¹⁶ - is het essentieel dat gedwongen bedelarij, als een vorm van uitbuiting van mensenhandel, hoog op de publieke en institutionele agenda blijft staan. In 2014 hebben wijzigingen aan de strafwet verschillende varianten van dat misdrijf strafbaar gesteld, zoals daar zijn: 1) de "uitbuiting van de bedelarij": de handeling om een kind of een persoon met een handicap te gelasten om te bedelen wordt bestraft met een boete of een maximale gevangenisstraf van 3 jaar en 2) het "inschakelen van een minderjarige om te gaan bedelen": de handeling van een volwassene om herhaaldelijk materiële hulp van het publiek te gaan vragen, en daarvoor beroep te doen op de diensten van een minderjarige wordt bestraft met een boete of een maximale gevangenisstraf van 2 jaar.

211 Coordination des ONG pour les droits d'enfants, *Mendicité avec enfants : l'arsenal législatif est suffisant mais un renforcement des droits des enfants roms s'impose*, Analyse Juillet 2013, p. 2, http://www.lacode.be/IMG/pdf/Analyse_CODE_mendicite_juillet_2013.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

212 F. VAN HOUCKE, "Recherche d'une réponse sociale à la mendicité des mineurs", *Jeunesse et Droit, JDJ* n°245 - mei 2005, p. 5, http://www.jeunesseetdroit.be/jdj/documents/docs/Mendicite_mineurs_jdjb245.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

213 Coordination des ONG pour les droits d'enfants, *Mendicité avec enfants : l'arsenal législatif est suffisant mais un renforcement des droits des enfants roms s'impose*, Analyse Juillet 2013, p. 3, http://www.lacode.be/IMG/pdf/Analyse_CODE_mendicite_juillet_2013.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

214 Coordination des ONG pour les droits d'enfants, *Mendicité avec enfants : l'arsenal législatif est suffisant mais un renforcement des droits des enfants roms s'impose*, Analyse Juillet 2013, p. 3, http://www.lacode.be/IMG/pdf/Analyse_CODE_mendicite_juillet_2013.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].; FRA, *Social Thematic Study The situation of Roma 2012*, p. 4 & p. 19, <http://fra.europa.eu/sites/default/files/situation-of-roma-2013-revised-be.pdf> [geraadpleegd op 23 maart 2016].

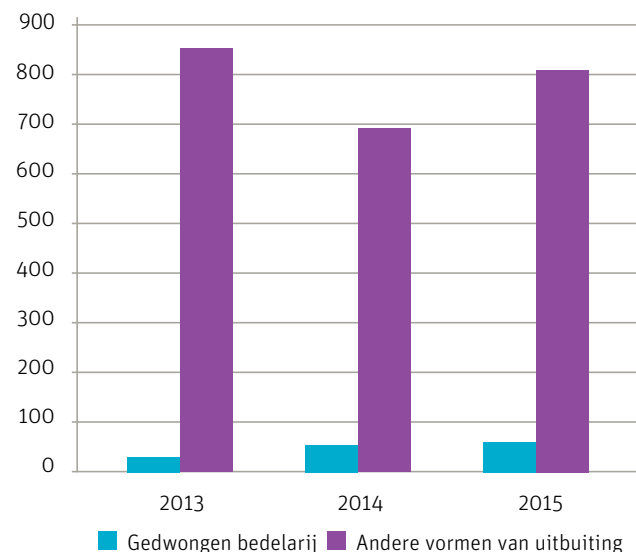
215 MYRIA, Federaal Migratiecentrum, Jaarverslag mensenhandel en mensensmokkel 2015, *Schakels verbinden*, p. 124.

216 Nationaal agentschap ter bestrijding van mensenhandel, 2008, *Annual Report regarding Trafficking in Persons in Romania in 2007*.

Gedwongen bedelarij is de derde vorm van uitbuiting die jaarlijks door de Roemeense overheden wordt geregistreerd, met een aandeel van 6,45% tussen 2009 en 2013²¹⁷ en een aandeel van 6,31% tussen 2013 en 2015²¹⁸.

Ondanks het feit dat wereldwijd wordt vastgesteld dat vooral kinderen het slachtoffer zijn van bedelarij²¹⁹, worden minderjarigen en volwassenen in Roemenië als slachtoffers van gedwongen bedelarij op gelijke voet gezet, waarbij de minderjarigen meestal samen met hun ouders bij mensenhandel zijn betrokken, terwijl ook sommige volwassenen bijzonder kwetsbaar zijn (lage scholingsgraad en/of handicap). Bij de in 2015 geïdentificeerde Roemeense slachtoffers werd een verband vastgesteld tussen de aanwezigheid van een handicap en de uitbuiting van bedelarij.

Grafiek met betrekking tot de tussen 2013 en 2015 geïdentificeerde slachtoffers²²⁰

217 CONSTANTINOU ET AL, (2015), *Report on the relevant aspects of the trafficking act (geographical routes and modus operandi) and on its possible evolutions in response to law enforcement, Trafficking as a Criminal Enterprise Project*, p. 19, http://trace-project.eu/wp-content/uploads/2015/03/TRACE-D2.1_FINAL.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

218 Gegevens afkomstig uit het nationale geïntegreerde evaluatiesysteem van slachtoffers in Roemenië, systeem beheerd door het Roemeens nationaal agentschap ter bestrijding van mensenhandel.

219 Algemeen verslag over de mensenhandel (2014) p. 37.

220 Gegevensbron: Nationaal agentschap voor de bestrijding van mensenhandel - geïntegreerd nationaal opvolgings- en evaluatiesysteem van slachtoffers van mensenhandel, Roemenië.

Bij mensenhandel met het oog op economische uitbuiting of gedwongen bedelarij zijn ook al slachtoffers ouder dan 61 jaar geïdentificeerd²²¹. Omwille van hun specifieke medische (geneesmiddelen, behandelingen²²²) en sociale (geen sociaal netwerk waarop ze kunnen terugvallen, verlies van partner²²³) behoeften zijn die oudere volwassenen eveneens bijzonder kwetsbaar. Ze krijgen een 'opportuniteit' om wat geld bij te verdienen, of zelfs medische bijstand te krijgen voor hun specifieke gezondheidsproblemen.

Tegelijk ligt het risico om nogmaals het slachtoffer van mensenhandel te worden 8% hoger bij gedwongen bedelarij dan bij andere vormen van uitbuiting²²⁴. Volgens een Roemeense studie over bedelarij heeft dat met verschillende factoren, voorwaarden en/of situaties te maken, zoals het ontbreken van een reëel of leefbaar alternatief voor bedelarij (omwille van de socio-economische context), dat van de ene generatie op de andere lijkt over te gaan, of de overheid die er niet of moeilijk in slaagt om slachtoffers de hulp en bescherming te bieden die ze nodig hebben²²⁵.

Door de wet tegen mensenhandel te wijzigen en via een specifieke nationale sensibiliserings-campagne heeft Roemenië actie ondernomen om dit type mensenhandel aan te pakken. De in 2015 door ANITP, samen met andere partners gelanceerde campagne *Don't beg ask for help* (bedel niet maar vraag hulp) bijvoorbeeld. Die was erop gericht de publieke opinie te sensibiliseren rond gedwongen bedelarij, kwetsbare personen te identificeren en geschikte maatregelen te vinden om dit fenomeen aan te pakken. De campagneboodschap luidde als volgt: "De bedelende hand krijgt geen hulp maar zamelt alleen geld in voor mensenhandelaars"²²⁶.

Het overheidsbeleid inzake bestrijding van mensenhandel heeft de specifieke kwetsbaarheid van kinderen en personen met een handicap voor gedwongen bedelarij steeds erkend, en algemene en specifieke acties ondernomen om de omstandigheden die de kwetsbaarheid versterken te beperken. Denken we bijvoorbeeld aan armoedebestrijdingsacties in kleine socio-economisch achtergestelde gemeenschappen, specifieke bijstand en bescherming voor behoeftige kinderen of maatregelen om te vermijden dat kinderen afhaken op school.

4. Conclusie

In het licht van de vluchtelingen crisis die Europa momenteel doormaakt, kunnen we er niet omheen dat minderjarigen die worden uitgebuit met het oog op gedwongen bedelarij en niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, bijzonder kwetsbaar zijn. Daarom is het essentieel dat de beschermingssystemen en integratieprogramma's rekening houden met het hoge risico dat minderjarigen weggelopen en opnieuw in misbruiksituaties terechtkomen²²⁷. Om te vermijden dat ze nogmaals het slachtoffer van mensenhandel worden, moeten de tekortkomingen in het huidige systeem worden aangepakt, zoals het ontbreken van aangepaste en beveiligde opvangvoorzieningen, en is er nood aan algemeen aanvaarde normen inzake veiligheid en bescherming voor de plaatsing van kinderen, van wie wordt vermoed of vaststaat dat ze het slachtoffer zijn van mensenhandel²²⁸.

Belangrijk is ook dat de maatregelen ter bestrijding van mensenhandel rekening houden met de kwetsbaarheid van andere categorieën personen, zoals volwassenen, oudere personen en personen met een handicap. In dat verband is het ook van belang dat kennis wordt gedeeld tussen landen met meer ervaring in de aanpak van gedwongen bedelarij en landen die er nog maar pas werk van maken. Zo'n aanpak zou tot een gepaste en snelle reactie kunnen leiden tegen deze nieuwe vorm van uitbuiting, waarbij maatregelen worden toegepast die op lessen uit het verleden zijn gebaseerd.

Bovendien is het essentieel om mensen te sensibiliseren rond de problematiek van mensenhandel met het oog

221 CONSTANTINOIU ET AL, (2015), *Report on the relevant aspects of the trafficking act (geographical routes and modus operandi) and on its possible evolutions in response to law enforcement, Trafficking as a Criminal Enterprise Project*, p. 29, http://trace-project.eu/wp-content/uploads/2015/03/TRACE-D2.1_FINAL.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

222 Nationaal agentschap ter bestrijding van mensenhandel, (2013) *Trafficking in persons for begging-Romania study*, pp 31-33, beschikbaar op: http://www.anitp.mai.gov.ro/ro/docs/Proiecte/PIP/Studiu_cersetorie_PIP_engleza_B5_17.12.2013.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

223 *Ibid.*

224 *Ibid.*, p. 76.

225 *Ibid.*, p. 71.

226 Meer informatie over deze campagne, beschikbaar in het Roemeens, surf naar: <http://www.anitp.mai.gov.ro/programs/cere-ajutor-nu-cersi/>.

227 Samenwerkingsprogramma Zwitserland-Roemenië, *Trafficking in persons for begging - Romania study*, 2013, p. 61-62 & p. 72, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/trafficking_in_persons_for_begging_-_romania_study_0.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

228 Anti-slavery International, *Trafficking for Forced Criminal Activities and Begging in Europe Exploratory Study and Good Practice Examples*, 2014, p. 32.

op gedwongen bedelarij²²⁹. Slachtoffers beschouwen zich immers vaak niet als dusdanig en beseffen niet dat ze in een situatie van mensenhandel zijn beland²³⁰. Ondanks de vele algemene maatregelen op vlak van ontrading, preventie en bestrijding van mensenhandel als een geheel, is het ook belangrijk dat specifieke acties worden ondernomen om dat fenomeen terug te dringen. Aangezien de slachtoffers zich vaak niet herkennen in het statuut van slachtoffer, moet sensibilisering zich richten op de identificatie van gedwongen bedelarij op openbare plaatsen, waar deskundigen het onderscheid kunnen maken tussen situaties van klassieke en gedwongen bedelarij om de slachtoffers te helpen zich als dusdanig te identificeren en toegang te krijgen tot programma's die hen op sociaal en juridisch vlak moeten helpen. Ook de rol van de bevolking is essentieel. Sensibiliseringscampagnes moeten het publiek informeren dat door geld te geven aan slachtoffers, ze een tweede keer het slachtoffer kunnen worden omdat dit hun afhankelijkheid van bedelarij nog versterkt.

Bij het bepalen van het best mogelijke wettelijke en politieke kader om gedwongen bedelarij te bestrijden tenslotte, is het belangrijk erop te wijzen dat het niet-strafbaar stellen van bedelarij in het voordeel van de mensenhandelaar kan uitdraaien. Zij passen immers hun strategie aan de hiaten in het juridische en politieke systeem aan²³¹. Daarom moeten politie- en sociale diensten, via een intensievere opleiding en sensibilisering, strategieën volgen om personen die een potentieel slachtoffer zijn van gedwongen bedelarij te onderscheiden van zij die omwille van hun precaire socio-economische situatie bedelen om te overleven.

229 Samenwerkingsprogramma Zwitserland-Roemenië, *Trafficking in persons for begging - Romania study*, 2013, p. 76, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/trafficking_in_persons_for_begging_-_romania_study_0.pdf [geraadpleegd op 23 maart 2016].

230 Anti-slavery International, *Trafficking for Forced Criminal Activities and Begging in Europe Exploratory Study and Good Practice Examples*, 2014, p. 58.

231 *Ibid.*, p. 8.